

Висновки

У кожній країні формується власна національна система управління, яку використовують різні підприємства. Це зумовлене історичними особливостями розвитку нації, культурою, традиціями, суспільно-економічним устроєм держави, менталітетом населення, територіальним розміщенням тощо.

Синтезуючи концептуальні підходи щодо формування та використання кадрового потенціалу приходимо до висновку, що суттєвою особливістю є визнання людського чинника як головної продуктивної сили суспільства. Цей чинник і покладений в основу розробки стратегічних та поточних планів по роботі з персоналом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія вчень менеджменту: Підручник для вищих навч. закладів. – К.: Знання України, 2001 – 300с.
2. Веснин В.Р. Основы менеджмента : Учебник. -.М.: Институт международного права и экономики. Изд. «Триада - ЛТД», 1996. – 384 с.
3. Бєседін М.О. Основы менеджменту: оціночно-ситуаційний підхід. Практикум/ХДАУ. - Х.: 2000. - 159с.

УДК 657

ОБЛІК ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА

М.В. РЕСЛЕР

Мукачівський технологічний інститут

Дана стаття присвячена питанням обліку доходів та витрат операційної діяльності, а саме на меблевих підприємствах. Досліджується методологія та практика доходів та витрат з урахуванням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, а також національні положення які діють в ринкових умовах.

Проблеми реформування бухгалтерського обліку меблевої промисловості в цілому, системи обліку та розподіл витрат потрібно вирішувати з урахуванням досвіду розвинутих країн. Його вивчення є дуже цінним в аспекті внесення своєчасних коригувань у розроблених Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку Закону України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність” в Україні [9] та план рахунків, в яких закладені основні принципи, що визначають організацію бухгалтерського обліку в сучасних умовах. Але, деякі з них до цього часу ще не знайшли застосування в нашій країні, або ж їх застосування є непослідовним, не

відповідає загальноприйнятим правилам. В першу чергу це стосується обачливості, відповідності витрат і доходів звітного періоду, постійності облікової політики.

Слід зазначити, що міжнародні стандарти не регулюють техніки та методики бухгалтерського обліку. Вона була і буде різною у різних країнах світу. Міжнародні стандарти регулюють лише основні, принципові моменти, від яких залежить формування фінансових результатів, відображення у звітності результатів діяльності та фінансового стану підприємства. Виходячи з цього ми можемо сказати, що найбільш значних змін в обліку в порівнянні з минулим зазнав насамперед облік витрат на підприємстві.

Об'єкти та методи дослідження

Для цього нам потрібно розібратись з основними принципами, які викладені в стандартах 15 “Дохід”[10] та 16 “Витрати” [8], а також у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”. Неможна не відмітити видатних науковців, які досліджували проблему обліку витрат та доходів, а саме: І.В Буфатіна. [1], Н.Ткаченко[3] і багато інших.

Постановка задачі

В даній статті поставлена задача розкрити та дослідити методику визнання витрат згідно положень стандартів, та здійснити правильний розподіл операційних витрат на меблевих підприємствах.

Результати та їх обговорення

Головним принципом в обліку вищевказаних питань є нарахування та відповідність доходів і витрат. Цей принцип полягає в тому, що для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи зазначеного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів.

Особливості технологічного процесу меблевого виробництва визначають особливості формування його витрат, зокрема витрати по закупках сировини і фурнітури. Дані про витрати формуються на основі даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік відіграє головну роль у формуванні витрат, які необхідні для планування, складання бюджетів і прийняття управлінських рішень, а також для оцінки доходів, контролю та регулювання.

Під час розгляду даної проблеми більшу увагу звернемо на операційну діяльність. *Операційна діяльність* – це будь-яка діяльність підприємства, яка має характер постійної.

До основної операційної діяльності відноситься виготовлення того виду продукції, яка була метою створення цього підприємства. Для меблевого підприємства – це виготовлення стінок, кухонних стінок, офісні меблі, комп'ютерні столи, парти шкільні і т.д.

До іншої операційної відносимо будь-яку діяльність, яка є звичайною. Наприклад, це реалізація необоротних активів, ліквідація, безкоштовна передача, продаж фінансових вкладень тощо.

Кожен вид діяльності характеризується отриманими доходами та витратами, що необхідні для його отримання. При цьому можна виділити основні завдання організації обліку витрат, доходів і результатів господарської діяльності (табл. 1.).

Таблиця 1
Основні завдання організації обліку витрат, доходів і результатів діяльності

Облік витрат	Облік доходів і фінансових результатів
забезпечити правильність визначення і достовірності оцінки витрат;	забезпечити правильність визначення і достовірності оцінки доходів;
своєчасне, повне і достовірне відображення витрат в облікових регістрах;	своєчасне, повне і достовірне відображення в облікових регістрах доходів і фінансових результатів;
калькулювання собівартості випущеної продукції, виконаних робіт, послуг.	забезпечити правильне визначення фінансових результатів підприємства від різних видів діяльності.

Тепер розглянемо, як вищевказані доходи та витрати відображаються на рахунках бухгалтерського обліку.

Для обліку доходів та витрат на меблевих підприємствах застосовуються рахунки класу 7, 8, 9. Ці рахунки є „операційними”, тобто такими, які сальдо мати не повинні.

Доходи обліковуються на класі 7 „Доходи і результати діяльності”. Таблиця 2 відповідає побутові Плану рахунків класу 7. Доходи від основної операційної діяльності обліковуються на рахунках 70 „Доходи від реалізації”, доходи від іншої операційної діяльності – на рахунку 71 „Інший операційний дохід”. Для обліку витрат призначені два класи рахунків: 8 „Витрати по елементам” та 9 „Витрати діяльності”. Знову звертаємося до стандарту 16 „Витрати”.

Можемо зауважити, що ведення рахунків класу 8 є необов'язковим для меблевих підприємств.

Таблиця 2.
Відповідність доходів та витрат операційної та іншої операційної діяльності

Доходи	Витрати
Операційна діяльність Основна	
Дохід від реалізації: готової продукції; товарів; робіт та послуг	Собівартість реалізованих: готової продукції; товарів; робіт та послуг
Інша операційна діяльність	
реалізація іноземної валюти; реалізація інших оборотних активів; дохід від оперативної оренди; отримані пені, штрафи; відшкодування раніше списаних активів; списання кредиторської заборгованості; оптимальні гранти та субсидії; операційна курсова різниця; інші доходи	собівартість реалізованої іноземної валюти; собівартість реалізованих оборотних активів; витрати по оперативній оренді; сплачені пені, штрафи; уцінка запасів, недостачі, псування; списання дебіторської заборгованості; витрати на дослідження та розробку; операційна курсова різниця; інші витрати

Як уже зазначалося, витрати сировини, матеріалів та інших виробничих запасів, що складають основу виробленої продукції, як правило, можуть бути віднесені безпосередньо на собівартість продукції, що виготовляється, на підставі первинних документів, тобто є прямими.

Для того, щоб визначити вартість виробничих запасів, спожитих на 1-цю виробу, дані про їх витрачання протягом місяця групуються в окремих накопичувальних відомостях розподілу матеріалів. Якщо ж основний матеріал використовується для виробництва декількох видів продукції, то його розподіляють між виробами відповідно до норм виходу окремих продуктів з одиниці сировини, пропорційно нормативній витраті

Розглянемо на конкретному прикладі порядок обліку матеріальних витрат.

У лютому місяці виготовлялося два види виробів: парти шкільні та столи комп'ютерні, відповідно 72 штуки та 95 штук.

Витрати на матеріали, що складають основу виробленої продукції, є прямими. Таким чином, при відпуску їх у виробництво фіксується загальна кількість витрачених матеріалів. При цьому в кінці місяця у виробництві можуть залишатися матеріали, які не піддавалися обробці. Такі матеріали повертаються на склад, а сума списаних у виробництво матеріалів зменшується на суму таких невикористаних матеріалів. Розрахунок вартості матеріалів, витрачених на виробництво готової продукції, подано у

таблицях 3 та 4 (кількість витрачених за місяць матеріалів наведено в таблицях за мінусом невикористаних матеріалів).

Таблиця 3.
Розрахунок вартості матеріалів, витрачених на виготовлення парт шкільних

Найменування	Од. вим.	Всього витрачено за місяць	Середньозваже на ціна	Вартість витрачених матеріалів	Витрачено на од. виробу	
					Кількість	Сума. грн.
Краска	кг	180	33,37	6006,60	2,5	83,43
Заготовки	кг	80	40,21	3216,80	1,111	44,67
Розчинник	шт.	95	13,58	1290,10	1,32	17,92
Разом:	Х			10513,50		146,02

Таблиця 4.
Розрахунок вартості матеріалів, витрачених на виготовлення столів комп'ютерних

Найменування	д. вим.	Всього витрачено за місяць	Середньозважена ціна	Вартість витрачених матеріалів	Витрачено на одиницю виробу	
					кількість	сума
Краска	г	140	33,37	4671,80	1,474	9,19
Заготовки	г	70	40,21	2814,70	0,737	9,64
Разом				7486,50		8,81

Розчинник для виготовлення столів комп'ютерних не використовується.

Аналітичний облік прямих матеріальних витрат проводиться в розрізі видів продукції, що виготовляється (табл.5).

У таблиці 5 зі складу матеріальних затрат виключені цінності, що не піддавалися обробці, на суму 280 грн. і поворотні відходи виробництва загальною вартістю 150 грн.

Таблиця 5.
Відомість фактичних прямих матеріальних витрат на виробництво готової продукції

Найменування виробу	Сировина й матеріали					Покупні напівфабрикати та комплектуючі вироби
	Відпущено у виробництво	Не використано у виробництві на кінець місяця (вираховуються)	Усього витрачено	ТЗВ, що припадають на витрачені у виробництві матеріали	Поворотні відходи (вираховуються)	
Парти шкільні	10702,50	189,00	10513,50	1149,16	87,62	250,00
Столи комп'ютерні	7577,50	91,00	7486,50	818,24	62,38	421,00
Разом	18280,00	280,00	18000,00	1967,40	150,00	671,00

Таким чином, у цілому матеріальні затрати, що включаються до виробничої собівартості, склали: $18000 - 150 = 17850$ грн.

Зворотні відходи були оцінені за ціною можливого використання і розподілені між об'єктами обліку (виробами) пропорційно сумі використаних у виробництві матеріалів (табл. 6).

Таблиця 6.
Розподіл поворотних відходів і ТЗВ за об'єктами обліку

Найменування виробу	Списані у виробництво матеріали	Питома вага, %		Поворотні відходи		ТЗВ	
		Розрахунок	Сума	Розрахунок	Сума	Розрахунок	Сума
Парти шкільні	10513,50	$10513,50 / 18000 * 100$	58,41	$150 * 58,41 / 100$	87,62	$1967,40 * 58,41 / 100$	1149,16
Столи комп'ютерні	7486,50	$7486,50 / 18000 * 100$	41,59	$150 * 41,59 / 100$	62,38	$1967,40 * 41,59 / 100$	818,24
Разом:	18000,00		100,00		150		1967,40

Серед різноманітних завдань бухгалтерського обліку процесу виробництва (облік і контроль випуску продукції, калькуляція собівартості продукції) слід виділити облік витрат виробництва.

Витрати виробництва є основою для визначення собівартості продукції, а отже від їх величини залежить ціна виробів. Підприємство повинно спрямувати свою роботу на оптимізацію витрат виробництва, оскільки від їх величини залежить результат його діяльності. На сьогодні залишилося небагато підприємств, що займаються безпосередньо виробництвом продукції. Більшість суб'єктів підприємницької діяльності займаються торгівлею. Але для того, щоб щось продавати потрібно спочатку виробити. Саме тому, на нашу думку, обліку у виробництві повинна приділятися особлива увага, що, в свою чергу, допоможе виявити резерви виробництва, знизити до оптимального рівня витрати виробництва і відповідно підвищити конкурентоспроможність виготовленої продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буфатіна І.В. «Облік у виробництві»// Все про бухгалтерський облік №57(603), 20.06.2001 р., - ст. 4.
2. Буфатіна І.В. «Особливості обліку витрат на виробничих підприємствах» // Все про бухгалтерський облік №31(456), 5.04.2000 р., - ст. 5.
3. Н.Ткаченко. Формування виробничої собівартості продукції, незавершеного виробництва, рентабельності та визначення ціни продажу // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. - №6. – с.29.

4. Ткаченко Н. Бухгалтерський облік формування витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) // Все про бухгалтерський облік. – 1999. - №101. – с. 19 – 23 .
5. Ткаченко Н. Облік виробничої собівартості та рентабельності виробництва продукції. Визначення ціни продажу // Все про бухгалтерський облік. – 2000. №70. – с. 4. Закон від 28.06.96, № 254 к/96-ВР “Конституція України”.
6. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.11.99 р. № 246 зі змінами і доповненнями.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності в Україні” затверджений наказом Міністерства України від 31.03.99р. № 87// Все про бухгалтерський облік. – 2000.- № 86
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99р. № 290 // Все про бухгалтерський облік .- 2000.- №86.

УДК 658

МІСЦЕ ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ В ПРОЦЕСІ ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ

Н.В. ВІННИЧУК, Л.Д. ЗВОНАР, Н.С. ЛІБА
Мукачівський технологічний інститут

У статті розкрито значення ефективного управління інвестиційною діяльністю. Особлива увага приділяється методам оцінки фінансового стану в процесі захисту інвестицій, адже інвестиційна діяльність у державі є одним з основних напрямків розширення та відтворення основних фондів і виробничих потужностей господарства на базі науково-технічного прогресу, що уможливорює регулювання розвитку економіки, істотне підвищення її ефективності.

Особливу увагу розвитку цього напрямку слід приділяти в період переходу до ринкових відносин, коли економіка потребує великих інвестицій через необхідність перепрофілювання більшості підприємств.

Саме в такій ситуації опинилась на сьогоднішній день українська економіка.

Об’єкти та методи дослідження

Удосконалення управління підприємством за допомогою економіко – математичного моделювання.

Постановка задачі

Одним з головних факторів створення конкурентоспроможного середовища є ефективне управління як в приватному, так і в державному секторах економіки. Для досягнення високого рівня якості управлінських рішень необхідні професіоналізм і